
40

TEORIA GENERALĂ A MĂSURILOR PREVENTIVE

I. COMENTARIU INTRODUCATIV

Instituția măsurilor preventive constituie una dintre cele mai delicate din cadrul procesului penal, deoarece prin recursul la acestea organele judiciare pot dispune privarea de libertate a acuzatului (reținerea, arestul la domiciliu, arestarea preventivă) sau restricții ale drepturilor și libertăților acestuia prin intermediul unor măsuri preventive neprivative de libertate (controlul judiciar și controlul judiciar pe cauțiune).

Având în vedere că dreptul la libertate fizică, precum și dreptul la libertatea de circulație trebuie garantate de stat, deci inclusiv de autoritățile judiciare, măsurile preventive se înfățișează ca măsuri având caracter de excepție care pot fi impuse numai în condițiile strict și limitativ prevăzute de lege; arestarea preventivă poate fi dispusă numai în măsura în care scopurile urmărite prin aceasta nu pot atinse prin arestul la domiciliu sau prin celelalte măsuri neprivative de libertate.

Din cele cinci măsuri preventive stipulate de Codul de procedură penală, patru se pot lua numai față de inculpați, în vreme ce reținerea se poate dispune atât față de suspect, cât și față de inculpat.

Analiza de ansamblu a măsurilor preventive relevă următoarele *caractere* ale acestora:

- a. *individual*: pot fi dispuse numai față de suspect sau inculpat;
- b. *progresiv*: rezultă din testul de proporționalitate și subsidiaritate al măsurilor și are ca scop impunerea privării de libertate doar ca *ultima ratio*;
- c. *facultativ*: legea nu impune în niciun caz obligația luării unei măsuri preventive;
- d. *procesual*: constituie măsuri prin care organele judiciare dispun privarea sau restrângerea libertății suspectului sau inculpatului în cursul procesului penal; au natura unor măsuri procesuale;
- e. *de constrângere*: rezultă din conținutul acestora.

CUVINTE CHEIE

Măsurile de drept procesual penal sunt măsurile procesuale sau procedurale ce pot fi dispuse de organele de urmărire penală, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau de instanța de judecată în vederea asigurării bunei desfășurări a procesului penal.

Măsurile procesuale sunt măsurile de drept procesual penal, privative sau restrictive de drepturi și libertăți, ce au ca finalitate asigurarea bunei desfășurări a procesului penal (de pildă, măsurile asigurătorii, măsurile preventive etc.). ***Măsurile procesuale cu caracter personal*** sunt acele măsuri privative sau restrictive de drepturi și libertăți (reținerea, arestarea preventivă, arestul la domiciliu, internarea medicală) sau de ocrotire (măsuri luate față de persoanele aflate în ocrotirea celor privați de libertate). ***Măsurile procesuale cu caracter real*** sunt măsurile asigurătorii, restituirea lucrului, restabilirea situației anterioare.

Măsurile procedurale sunt măsurile de drept procesual penal ce pot fi dispuse de organele judiciare în vederea asigurării bunei desfășurări a activității procedurale (de pildă, măsurile pe care le poate lua organul judiciar cu ocazia unei confruntări, măsurile pe care le ia președintele completului de judecată pentru pregătirea ședinței, măsurile luate pentru asigurarea solemnității ședinței de judecată etc.).

Măsurile preventive sunt măsurile privative sau restrictive de drepturi care se pot lua în cauzele penale dacă există probe din care rezultă suspiciunea rezonabilă că o persoană a săvârșit o infracțiune și dacă sunt necesare în scopul asigurării bunei desfășurări a procesului penal, al împiedicării sustragerii suspectului ori a inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori al prevenirii săvârșirii unei alte infracțiuni.

Măsurile de ocrotire sunt măsuri administrative ce urmează a fi luate de organe extrajudiciare în cauzele în care s-a dispus reținerea sau arestarea preventivă a unui suspect sau inculpat în a cărui ocrotire se află un minor, o persoană pusă sub interdicție, o persoană căreia i s-a instituit curatela ori o persoană care datorită vârstei, bolii sau altei cauze are nevoie de ajutor.

Măsurile educative sunt sancțiuni de drept penal (nu măsuri procesuale) ce pot fi aplicate de instanța de judecată minorului care a săvârșit o faptă penală.

Măsurile de siguranță sunt sancțiuni de drept penal cu caracter preventiv ce pot fi aplicate de instanța de judecată și care constau în măsuri de constrângere care au ca scop înlăturarea unei stări de pericol și prevenirea săvârșirii unor fapte prevăzute de legea penală. Obligarea la tratament medical și internarea medicală pot fi aplicate ca măsuri procesuale provizorii.